View the original article

ПОЛІТИКА

«Таємний фонд Путіна» може вийти з-під санкцій США. Як Дмитрієв заманює американські компанії

Майк Екел

01 листопада 2026, 15:00

Російський фонд прямих інвестицій відіграв ключову роль у посередництві угоди, що дозволила імпортувати російське дизельне паливо до Сполучених Штатів. Деякі американські законодавці погрожують подати позов до суду

Через чотири дні після того, як Росія розпочала повномасштабну операцію з підкорення України, уряд США та інші західні союзники застосували цілу серію фінансових санкцій, спрямованих на те, щоб змусити Кремль заплатити за цей напад.

Центральний банк Росії відіграв важливу роль.

Так само як і багатомільярдний суверенний інвестиційний фонд, який Кремль називає **«Російським фондом прямих інвестицій» (РФПІ).**

> Білий дім назвав це «таємним фондом президента Володимира Путіна, який є символом загальної клептократії в Росії».

Після кількох місяців затишшя американські переговірники активізували зусилля з метою пошуку переговорного врегулювання, яке б поклало край російській війні проти України, а також дозволило б нормалізувати напружені відносини між Вашингтоном і Москвою.

Мирні пропозиції різняться між собою. Багато з них значною мірою вигідні Росії, про що свідчать також висловлювання Путіна на адресу європейських лідерів на початку цього тижня.

Серед них також – скасування санкцій проти РФІП, генеральний директор якого, **Кирило Дмитрієв**, є головним представником Кремля на переговорах з американцями.

«Ці переговори тривають», – заявив російським журналістам помічник Кремля з питань зовнішньої політики **Юрій Ушаков**. «Вони тривають вже деякий час, хоча я не знаю, яким буде їхній результат».

«Дмитрієв, зокрема, активно налагоджує контакти, і саме тому це питання постало та зараз обговорюється», – заявив Ушаков 28 жовтня, підтвердивши інформацію, опубліковану New York Times днем раніше.

Замість підтримки України?

Американські експерти з питань санкцій ставилися до цього з обережністю.

«З моменту свого створення на початку 2010-х років РФПІ слугував механізмом для спрямування інвестицій у компанії та сектори, що мають стратегічне значення для Путіна», – зазначив **Пітер Гарелл**, який у 2021–2022 роках обіймав посаду старшого директора в Раді національної безпеки Білого дому.

«Нам усім слід чітко усвідомлювати, що означатиме скасування санкцій щодо РФПІ: це означатиме надання пріоритету американським інвестиціям у проєкти, пов'язані з Кремлем, замість підтримки України», – сказав він.

Керівник Російського фонду прямих інвестицій Кирило Дмитрієв під час переговорів зі спеціальним посланником президента США Дональда Трампа Стівом Віткоффом. Санкт-Петербург, Росія, 2025 рік

А що взагалі таке РФПІ?

Фонд було засновано у 2011 році в перехідний період, коли протеже Путіна Дмитро Медведєв обіймав посаду президента, а Путін – посаду прем'єр-міністра.

Це сталося в той час, коли російська державна скарбниця була переповнена доходами від високих світових цін на нафту, а фахівці з бюджетного планування вживали заходів, щоб забезпечити країні надзвичайно міцне фінансове підґрунтя.

Тоді в Росії існував один традиційний суверенний фонд, який згодом було розділено на два: **Стабілізаційний фонд та Національний фонд добробуту.**

Обидва ці фонди, так чи інакше, сприяли тому, щоб надлишкові доходи від нафти не призвели до дестабілізації економіки, а також допомогли покрити дефіцит бюджету, насамперед у пенсійній системі.

Загалом, нічого суперечливого чи особливо політичного.

Однак РФПІ був дещо іншим утворенням: його метою було здійснення цільових інвестицій у російські компанії, зокрема у сферах будівництва, телекомунікацій, фінансів, охорони здоров'я та молочної промисловості. За даними фонду, з моменту його створення він здійснив інвестицій на суму 2,3 трлн рублів (29 млрд доларів), причому близько 80 відсотків цієї суми надійшло від «партнерських фондів».

Експерти кажуть, що його стратегія управління більше нагадує підхід приватного інвестиційного фонду. Серед найвідоміших інвесторів, які публічно вклали кошти в РФПІ або стали його партнерами, – **Суверенний інвестиційний фонд Саудівської Аравії**.

РФПІ вже потрапив під пильну увагу американських регуляторних органів у 2015 році – приблизно через рік після того, як Росія незаконно анексувала український Кримський півострів. На той час фонд був пов'язаний із державним інвестиційним банком «**ВЕБ.РФ**». Адміністрація президента Барака Обами заборонила американським громадянам та компаніям надавати позики РФПІ або купувати акції цього фонду.

Згодом російська влада відокремила фонд від «ВЕБ.РФ», перетворивши його на самостійну організацію.

Ікка Корхонен, керівник відділу досліджень Інституту країн з перехідною економікою Банку Фінляндії, зазначив, що цей фонд є досить невеликим порівняно з іншими подібними механізмами.

«Обсяг фонду є мізерним – у макроекономічному масштабі – і вони стверджують, що допомогли залучити до Росії чимало інвестицій. Але я не знаю, чи вони взагалі щось робили протягом тривалого часу», – сказав він Радіо Свобода.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Софт для ФБР і зламаний ноут сина Байдена. Як компанія Oxygen Forensics із РФ втерлася у довіру відомств у США та Європі

«Спутник»: вакцина (а не супутник)

Найбільш гучна інвестиція фонду відбулася у 2020 році, в розпал епідемії **COVID-19**.

У той час уряди та приватні компанії по всьому світу вели перегони в розробці ефективної вакцини проти коронавірусу.

У Росії Кремль надав пріоритет розробці власної вакцини під назвою **«Спутник V»** – на честь першого у світі штучного супутника.

Окрім фінансування вітчизняних наукових досліджень, фонд також активно просував вакцину «Спутник V», вихваляючи – а іноді й перебільшуючи – її переваги, водночас критикуючи західні вакцини та поширюючи негативні наукові висновки.

Вигляд коробки з вакцинами «Спутник V», Венесуела, 13 лютого 2021 року

Фонд також відіграв роль у відправленні 45 російських апаратів штучної вентиляції легень до США як гуманітарного жесту, проте з незрозумілих причин їх так і не використали.

Як повідомлялося на той час, влада США була занепокоєна тим, що РФПІ заявив, ніби оплатив половину вантажу. Ця інформація була спростована Держдепартаментом. Також називали ще один чинник: подібні моделі апаратів ШВЛ вибухали й спалахували в російських лікарнях.

Зрештою, вакцину «Спутник V» почали широко застосовувати по всій Росії, хоча багато росіян ставилися до неї з глибоким скептицизмом – як до «Спутника V» зокрема, так і до вакцин проти коронавірусу загалом.

Однак за межами Росії ця вакцина не набула такого поширення, оскільки більший інтерес викликали західні вакцини.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
«Не довіряйте Путіну»: Майк Помпео оцінив перспективи миру та ризики переговорів з агресором

Хто такий Кирило Дмитрієв?

51-річний Дмитрієв, який народився в Києві та здобув освіту в Стенфорді, а потім у Гарварді, короткий час працював на Уолл-стріт в інвестиційному банку **Goldamn Sachs**, а також у консалтинговому гіганті **McKinsey and Company**.

РФПІ не відповів одразу на електронний лист від Радіо Свобода із проханням про коментар.

Його дружина, **Наталія Попова**, широко відома як близька подруга **Катерини Тихонової**, молодшої з двох дочок Путіна. Дмитрієв входить до складу ради директорів інноваційного фонду «Іннопрактика», який очолює Тихонова.

Кирило Дмитрієв та його дружина Наталія Попова. (архівне фото)

Він був призначений першим керівником РФПІ одразу після його створення. В інтерв'ю діловій газеті «Ведомости», опублікованому у 2012 році, він розповів про свою філософію інвестування.

> *«Ми не хочемо поспішати. Ми дуже відповідально ставимося до своїх коштів і дотримуємося консервативного підходу до інвестиційних рішень. Ми не хочемо інвестувати, а потім стати свідками того, як настане друга хвиля кризи і вартість усіх активів, у тому числі й наших, різко впаде», – цитують слова Дмитрієва.*

Напередодні президентських виборів у США 2016 року, на яких перемогу зрештою здобув Дональд Трамп, Дмитрієв був одним із кількох російських чиновників, які проводили непублічні зустрічі з довіреними особами адміністрації Трампа.

Дмитрієв зустрівся з **Еріком Принсом**, засновником приватної військової компанії Blackwater та спонсором передвиборчої кампанії Трампа, на Сейшельських островах за кілька тижнів до вступу Трампа на посаду – цю зустріч зафіксував спеціальний прокурор **Роберт Мюллер**, який розслідував зв'язки адміністрації Трампа з російськими чиновниками.

Після того як Трамп повернувся до Білого дому в 2025 році, Путін призначив Дмитрієва спеціальним економічним посланцем Кремля. Водночас він налагодив тісні стосунки з головним посланцем Білого дому – забудовником нерухомості Стівом Віткоффом.

Відтоді Дмитрієв взяв на себе провідну роль у переговорах щодо відновлення ділових відносин з американськими компаніями, а також щодо припинення війни в Україні.

Протягом останніх 16 місяців він неодноразово зустрічався в Москві з Віткоффом та зятем Трампа **Джаредом Кушнером** – зокрема, на початку цього місяця, під час звільнення з російської в'язниці американського вчителя на пенсії Стівена Хаббарда.

РФПІ та Дмитрієв також відіграли ключову роль в укладенні угоди, про яку нещодавно оголосила адміністрація Трампа, щодо дозволу на імпорт російського дизельного палива до Сполучених Штатів.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Ризик для нацбезпеки США. Конгресмени застерегли банки та порти щодо російського дизелю

Ця угода викликала різку критику з боку законодавців-демократів – і навіть деяких республіканців – у Вашингтоні, які стверджують, що вона суперечить духу нещодавно ухваленого закону про санкції, а дехто з них погрожував можливим кримінальним переслідуванням будь-яких американських компаній, які імпортують російське дизельне паливо.

«Я вважаю, що скасування санкцій без будь-яких поступок з боку Росії є прикладом справді незрозумілої політики», – сказав Корхонен.

Виступаючи 16 жовтня на енергетичній конференції в Москві, Дмитрієв розкритикував американський закон про санкції, назвавши його «неправильним», і розповів про інші ділові угоди, які, за його словами, наразі готуються між Москвою та Вашингтоном.

«Звісно, просуватися вперед досить складно; існує опір – насправді, широкомасштабний опір – з різних боків. Проте, як показує приклад із дизельним паливом, я вірю, що незабаром ми оголосимо про ще кілька важливих ініціатив», – сказав він. «Лід, насправді, вже почав ламатися».

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Дипломати країн G20 зустрічаються в Атланті. Лавров прибув до США

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Максимум від початку великої війни. Як Трамп «дизельною угодою» дав Кремлю заробити на нафті

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Чи вистоїть Україна без підтримки США у війні з Росією. Реакції на заяву Зеленського

Майк Екел

Старший кореспондент Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода. Пишу, зокрема, про політичні та економічні події в Україні, Росії, а також про кіберзлочинність та шпигунство. Із перших вуст розповідав про війни в Чечні та Грузії, ситуацію з заручниками в Беслані 2004 року, а також про анексію Криму в 2014 році та початок війни на Донбасі.

Світ | Політика | Економіка | США | Вибір редакції: світ

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.